

toliko na základě znalosti dítěte, že vůbec pedagogický problém hry a práce není toliko problémem noetickým, ale také logickým, také ne pouze obecně psychologickým, nýbrž spíše pedologickým. Teprve tehdy, když dbáme subjektivních důvodů vnější činnosti dítěte, které si hraje a pracuje, máme možnost, abychom postřehli počátky dětské práce a její vznik z hravé činnosti.

Vilém Chmelář (Brno):

VIII. MEZINÁRODNÍ PSYCHOTECHNICKÝ KONGRES V PRAZE
11.—15. ZÁŘÍ 1934

konal se pod protektorátem presidenta republiky T. G. Masaryka a za čestného předsednictva ministrů dr. J. Krčmáře, který sjezd zahájil, dr. E. Beneše a dr. E. Czecha. Předsedou kongresu byl univ. prof. dr. F. Šeracký. Na rozdíl od dřívějších kongresů, které se zabývaly hlavně problémy a metodami psychotechniky, byl věnován VIII. kongres, velmi početně navštívený cizími badateli, více již výsledkům psychotechnického badání. Hlavními tématy sjezdu byly: charakter dítěte se stanoviska volby povolání, psychotechnika na školách středních, vysokých, v průmyslu, obchodu, administrativě, dopravě, v lékařství, psychopathologie práce. K sjezdu byly přičleněny pedagogická sekce a komise pro vědeckou organizaci, v nichž referovali převážně českoslovenští pracovníci. Celkem bylo přihlášeno na 160 referátů, z nichž některé nebyly předneseny. Přednášky se konaly současně vždy ve třech sekcích německy, francouzsky nebo anglicky a kromě sekce pedagogické a pro vědeckou organizaci, kdež se přednášelo česky, měli v nich převahu cizinci jak v referentech, tak posluchačích.

V plenární schůzi byly předneseny pouze referáty: Baumgartenové, Lahyho a Spearmanův.

F. Baumgartenová (Bern) poukázala v přednášce o praktických cílech psychotechniky na nový cíl psychotechniky: nápomáhati při budování nových ideálů politicko-sociálních. O praktických úkolech psychotechniky pojednal prof. Lahy (Paříž), který zdůraznil, že svalová funkce ztrácí znenáhla význam v průmyslové výrobě, a proto do popředí zkoumání nastupuje výzkum funkcí mentálních a psychomotorických. Psychotechnika musí využít vedle fyziologie a medicíny zvláště psychiatrie. Psychotechnika nevyklučuje z práce méně schopné, ale snaží se postavit každého na své místo dle jeho schopnosti. Výběrem zaměstnanců se úkol psychotechniky nevyčerpává, neboť jejím úkolem je zábrana úrazů, úprava nářadí pracovního, výcvik v povolání a jiné.

C. E. Spearman (Londýn) ukázal na troje základní učení o lidské osobnosti (celky, mohutnosti, elementy). Předpoklady těchto tří teorií jsou však ve sporu s pozorováním a zvláště se vztahy mezi jednotlivými duševními projevy. Sám se domnívá na základě pokusů, že lze osobnost rozložit v menší počet hypotetických faktorů, a to poznávací schopnosti (g), povahový (w), introverzi (p), duševní patologii (o).

Problémem charakteru dítěte se stanoviska volby povolání zabýval se H. Wallon (Paříž). Podává kritiku klasifikace povolání a zjišťování inteligence, pojednal o metodách výzkumu charakterových složek. Způsobilst k povolání je povahy komplexní, a proto je třeba si všimati i vlivu modifikace prostředí, složek biologických, systému vegetativního, sekrece a studovati funkci motorickou.

Značná část referátů byla věnována zkoumání inteligence. S teoretického hlediska kriticky zaujal stanovisko k otázce zkoumání inteligence Fr. Scola (Praha). Má za to, že inteligence je jev komplikovaný, kvantitativnímu měření méně přístupný, poněvadž kvantum dá se stanoviti jen na jednoduchých homogénních veličinách. Doporučuje kvalitativní výzkum jed-

notlivých psychologických funkcí, které jsou hierarchicky uspořádány, pomocí spontánních testů. I. N. Spielrein (Moskva) zdůraznil, že výsledek inteligenční zkoušky ovlivňují faktory sociální a biologické. Na testu analogií dokázal, kterak ustálené výrazy slovní v jednotlivých řečech mohou na základě asociativních pochodů ovlivnit výsledek tohoto testu a tím výsledek celé zkoušky inteligenční. Betti Katzenstein (Hamburk) sledovala pod vlivem pokusů Columbia University, New York, kterak se mění inteligence mládeže odstěhovavší se z venkova do města v jižním Německu. Výsledky ukázaly, že inteligence vyšší, jak tvrdila jedna teorie, a přízpůsobivost nejsou jediné působící faktory, nýbrž jen spolupůsobící. (Pokračování.)

Marie Hejzlarová:

ODBORNÉ ŠKOLY PRO ŽENSKÁ POVOLÁNÍ.

V době, kdy řady absolventů středních a vysokých škol rozmnožují počet nezaměstnané inteligence, obrací se pozornost rodičů mladých dívek více než kdy jindy k odborným školám pro ženská povolání, které umožňují osamostatnění žen v zaměstnáních, netrpících dosud nadbytkem kvalifikovaného dorostu, a zároveň připravují pro úkoly ženy v rodině.

Základem, požadovaným pro několik typů tohoto školství, je dvouletá ženská škola odborná (dříve rodinná). Vyučuje se zde jednak literním předmětům (češtině, děj. vzdělanosti, vychovatelsví, občanské nauce, zdravotvědě a péči o dítě, počtům, zpěvu a tělocviku), jednak odborným předmětům, šití prádla a šatů, kreslení a vaření (asi 20 hodin týdně). Žákyním je práce rukodělná a umělecká blízká, literní vzdělání dává jim rozhled a společenská výchova poskytuje jistoty a uhlazenosti ve vnějším projevu. V době těchto dvou let vyhraní

V psychologii dětí abnormálních pracuje paní Marie Grzegorzewska, která vydala mnoho děl v tomto oboru a také v psychologii slepých. Stejně i psychotechnikové jsou v Polsku čteně zastoupeni. Nejznámější z nich je inž. Bronislav Biegeleisen z Krakova, který nyní dlel na mezinárodním psychotechnickém kongresu v Praze. V psychotechnické laboratoři při ministerstvu železnic ve Varšavě působí J. Wojciechowski, psychotechnickou laboratoř při technice řídí S. Studencki. P. Maczewicz spravuje poradnu pro řemesla a psychotechnický ústav.

Tolik v hrubých rysech o představitelích polské pedopsychologie, jichž počet a práce tím není ani zdaleka vyčerpána. Neškodilo by, abychom jí u nás věnovali větší pozornost, i když snad úkoly její jsou diktovány jinými poměry, jinou potřebou a i když by naše řešení se mnohdy u jednotlivých problémů ubíralo jinou cestou, podle jiných kritérií. Jedno je však jisto: v psychologii mládeže jsou Poláci daleko před námi a mnohému se od nich musíme učit a doháněti.

Dr. Vilém Chmelář (Brno):

VIII. MEZINÁRODNÍ PSYCHO- TECHNICKÝ KONGRES V PRAZE

11.—15. ZÁŘÍ 1934

(Pokračování.)

Kritiku inteligenčních zkoušek s hlediska psychologie myšlení podal W. Blumenfeld (Drážďany). Zdůraznil zejména psychologickou dynamičnost. J. Kaltofen a W. Simon (Ústí n. L.) dovozovali z pokusů na 360 dětech německé měšťanské školy, že není žádná korelace mezi výsledky inteligenční zkoušky vyžadující teoretického myšlení a výsledky zkoušek vyžadujících předmětného myšlení. Jev vysvětluje mimo jiné tím, že u před-

mětného myšlení oba členy vztahu jsou objektivně dané a smysly vnímatelné věci, což není při teoretickém myšlení. J. Korejs (Hlučín) obhajoval klasické řeči jako měřítko všeobecné inteligence žáků středních škol, ježto korelace latiny s testem všeobecné inteligence činila $+ 0,68$ a žáci s klasickými jazyky. řešili test správněji o 50% častěji než žáci s moderními jazyky.

O výsledcích revidovaného testu inteligence Buyse-Décrolyho pro děti tří- až sedmileté (počtem 2000) referovala Lladó (Brusel).

W. Schönfeld (Chomutov) demonstroval na ukázkách, které lze grafologicky určit inteligenci. Grafologicky jsou určitelny tyto vlastnosti: samostatnost souzení, kritičnost, logičnost, kombinace, teoretická, praktická, produktivní, receptivní inteligence, konkrétní, abstraktní myšlení. Grafologicky nelze však zjistit genialitu osobnosti a druh paměti. Dále s W. Simonem provedl srovnání inteligenčního odhadu metodou grafologickou a psychotechnickou u 100 abiturientů. Korelace byla $+ 0,33$. Souhlas obou metod v 37 případech. Grafologická metoda nemůže tedy nahradit psychotechnického dobrozdání.

Analýs struktury rozumové činnosti podal von Boda (Budapešť). Má za to, že testy definic mají velkou prognostickou cenu a že se má užívat testů pokud možno jen pro jednu speciální schopnost.

Vedle problému zjišťování inteligence řada referátů na sjezdu pojednávala o pracovních metodách v poradnách pro volbu povolání. J. Stavěl (Bratislava) žádá oddálit s počátku kontakt se zkoušencem a využití dotazníků, popisu životní dráhy, rozhovoru, testu k zjištění charakterových vlastností, grafologie a j. za účelem proniknutí k elementárním vlastnostem, a pak teprve zjišťovat výkony a provést vzájemnou kontrolu metod. Š. Csehily (Mukačevo) ukázal, že v poradně na Podkarpatské Rusi nelze užití přesně těchže zkoušek jako v Čechách, poněvadž jsou tu odchylné poměry hospodářské, sociální, jazykové.

Testy Váňovy budou proto přizpůsobeny místním poměrům. Neubaurer (Štýrský Hradec) pojednal o metodických principech poradny pro akademiky ve Štýrském Hradci. Psychotechnické zkoušky předchází vyplnění důvěrného dotazníku zkoušenecem, posudek třídního učitele a lékaře. O pracovních metodách poradny pro akademiky v Curychu přednášel P. Silberer. Zdůrazňuje kvalitativní probádání osobnosti. Spokojiti se pouze inteligenční zkouškou má za povážlivé. Doporučuje analýsi přání, rozhovor s rodiči, grafologický rozbor a větší využití metod lékařských. Heybrock de Valkenburk nastínil metody holandské a A. Kalmus (Praha) německé poradny v československé republice.

Na statistickém materiálu (40.000 uchazečů) vyložil A. Bálint (Budapešť), kterak probíhají zdravotní poměry dvanácti- až pětapadesátiletých a kolik procent dle schopností se psychotechnicky projevilo nezpůsobilých (30%). Sedmnáctiletí pojištěnci v prvním roce musí se podrobiti dvakrát zkouškám.

L. Walther zdůrazňuje u vyšších povolání bráti zřetel také k afektivním sklonům. C. Stejskal na úřední statistice z r. 1933 a 1934 ukázal, kolik procent žáků středních škol propadá a jak se osvědčilo asi 1200 dětí, které vyšetřoval. Nedivá se na zkoušky v poradnách, které považuje za blahodárné instituce, skepticky, ale doporučuje kritičnost. Za nevhodné považuje vysoké procento propadajících a pojednává o exogenních a endogenních příčinách neúspěchu studentů. Doporučuje zavedení instituce školního psychologa, o jehož úkolech promluvil F. Ohera (Znojmo). St. Velinský vidí jednu z příčin vysokého procenta propadání středoškolských studentů také v metodách vyučovacích. O úpravě přijímací zkoušky z počtů (16 příkladů) do primy referoval F. Mládek (Pardubice).

Zkouškám abiturientů a vysokoškoláků věnovali referáty H. Rupp (Berlín), J. Doležal (Praha), Matoušek (Praha), F. Šeracký (Praha), B. Biegeleisen (Krakov), Wienert

(Berlín). Dle Rupp je výběr pomocí psychotechnické zkoušky lepší než starší způsob přes to, že pracuje se tu dnes ještě více metodou intuitivní než objektivně vědeckou, která se teprve časem vybuduje. Dává vyplniti uchazeči dotazník o povoláních, aby zjistil, jak uchazeč reaguje a jak posuzuje sám své vlastnosti oproti posudku třídy. Po napsání životopisu přistupuje teprve zkouška výkonnosti. Abiturientkám dával z barevných papírů za účelem charakterologického postřehu osobnosti nalepovati na lepenkové ovály volné komposice. Ukázalo se, že práce toho druhu jsou pro jednotlivé abiturientky typické. Proti metodě více intuitivní, jejíchž nedostatků je si Rupp vědom. Doležal klade větší důraz na skutečné měření testy, pomocí nichž lze dnes jen rozhodnouti, zda se uchazeč ke studiu hodí, nikoliv však jak se hodí. Testy musí býti ovšem přizpůsobeny úrovni abiturientů. Šeracký na základě psychotechnického vyšetřování posluchačů filosofické fakulty a techniky v Praze ukázal, že filosof se vyznačuje určitými konstantními vlastnostmi po stránce zájmů a že lze rozlišiti profil filosofa a technika. Kterak se liší posluchači a posluchačky přírodovědecké fakulty v Praze, zjišťoval Matoušek pomocí testů znalostí a testu inteligence Příhodova a svého. Dle B. Biegeleisena činí prognosa testové zkoušky u vysokoškoláků asi 80% jistoty. Biegeleisen nechce podceňovati dnes intuitivní metody, ale cení více metody objektivně vědecké.

Také otázce typů byla věnována pozornost. J. Suter (Curych) doporučuje lišiti vlastnosti konstitucionelní a získané a pokusiti se také o typologické utřídění získaných a využití ho pro účely psychotechnické. J. Hořejší (Praha) snažil se pomocí korelačního počtu najíti vztahy mezi stejnohlými typy četných soustav typologických a charakterologických a dospěl ke čtyřem typům konstitucionálním, které srovnával s typy Kretschmerovými, Aristotelovými a j. J. V. Klíma (Praha) uvedl své zkušenosti z typologického a charakterologického prozkumu žactva.

F. Baumgartenová a J. Steiger (Bern) podali výsledky zjišťování zájmů dětí a dospělých pomocí t. zv. »Katalogtestu«, v němž je uvedeno 488 titulů knih z 18 odborů. Úkolem pokusné osoby je vybrati knihy, které se líbí nebo které by chtěl čísti nebo míti. Test velmi diferencuje. Děťmi zvolené tituly jsou vždy symptomatické. U dívek je větší disperse zájmů. Autorky vidí přednost tohoto testu dr. Tramera v tom, že umožňuje zachytiti celou šíři zájmů. V dalším referátu zabývala se Baumgartenová a W. Zürcher sklonem studentů (počtem 713) švýcarských německých učitelských seminářů k povolání učitelskému. 25% hochů a 54% dívek chtělo býti jednou již v dětství učitelem. Ze sklonu k povolání volilo si učitelství 34% hochů a 40% dívek.

O výsledcích sociologického a psychologického výzkumu žactva na měšťanských školách podal zprávu L. Koubek (Praha). Špatné poměry sociální a hygienické mají vliv na klasifikaci dětí. Nejlepší výběr dětí pro studium je v dělnických vrstvách. Sociologii žáka střední školy se zřetelem na studentské poradenství objasnil F. Štampach (Brno), který žádal, aby žák dostal instrukci k práci, souhlasnou s jeho osobností. F. Výborný (Smrčná u Jihlavy) navrhuje rozšíření poradnictví na všechny národní školy a výběr uchazečů, hlásících se z venkova do povolání v městech.

A. P. Boltounov (Leningrad) doporučuje pomocí různých testů zjišťovati způsobilost žactva s hlediska volby povolání za účelem dirigování mládeže do vyšších škol odborných. F. Mládek (Pardubice) chce po 2 rocích studia na střední škole testy, z nichž polovice se vztahuje na nadání exaktně technické a druhá polovice na slovně logické nadání, zjistiti nadání studentů k oborům duchovědným a přírodovědeckým.

Vliv cviku na učení studoval A. Gemelli (Milán). Ukázalo se, že inteligence nemá velkého vlivu na osvojení si obratnosti manuální. Naopak osoby málo inteligentní projevovaly

větší pokrok v jednoduché motorice. Cvik nespočívá jen v mechanickém opakování.

Otázku nejlepšího věku pro vstup do učení řešil J. W. H e i n i s (Ženeva) pomocí studia fyzického a mentálního rozvoje na 1641 hoších a 642 dívkách 52 testy psychologickými a 9 měřeními fyzickými. Znalost obecného vývoje nestačí sama k určení nejlepšího věku pro vstup do učení, je třeba ostatní faktory (temperament, vůli a j.) vzít v úvahu. Doba způsobilosti odpovídá konci puberty fyzické a počátku puberty psychické, kdy je velmi živý zájem pro reální věci.

Na princip harmonie mezi požadavky povolání a schopnostmi uchazečů upozornil M. E r d é l y i (Budapešť). Referent je toho názoru, že povolání elastická bez pevných požadavků vyžadují hlavně sklonu k povolání, kdežto povolání s vyslovenými požadavky vyžadují určité způsobilosti. E. P e c h o l d (Vítkovice) poukazuje na okolnost, že kraj a tradice podniku vytvářejí určitý pracovní typus. O formách užití psychotechniky v industriální psychologii v Rusku, hlavně pokud se týče učení a cviku, napsal zprávu S. G. H e l l e r s t e i n (Moskva). S m r ž o v á (Praha) referovala o výsledcích psychotechnické zkoušky 35 žaček státní ošetrovatelské školy v Praze. Minimální potřebný IQ dle Váňovy zkoušky činil 86. J. M l s (Praha) zjistil u 749 řidičů motorových vozů optimální IQ 94 (minimální 82). Problémy výběru personálu pro rychlá vozidla zabývali se G. H. M i l e s (Londýn), E. B o n a v e n t u r a (Florence), který nejlepší metodu pro výběr konduktérů vidí v měření amplitudy a trvání svalového neklidu. Dle M. P o n z a (Řím) nestačí k výběru řidičů měřiti jen reakční čas, nýbrž je nutno i měřiti čas při opakování s fází přípravy k nové reakci. W. H. H e i n i s (Ženeva) upozorňuje, že dle statistiky je nezpůsobilých k řízení vozů 7%, kdežto těch, kteří neznají dostatečně způsob řízení, je 60%, k odstranění této závady konstruoval model fixního auta.

R. A. Biegel (Haag) vedle konstrukce nové klávesnice pro psací stroje našel novou metodu učení pro radiotelegrafisty, spočívající v tom, že přijímání značek od počátku děje se ve formě rytmických celků.

A. Azoy (Barcelona) navrhl pro výběr pilotů profesio-gram a metodu výběrné zkoušky. J. Wojciechowski (Varšava) srovnal výsledky téže zkoušky úředníků polských drah ve Varšavě (4458) a Poznani (2049 osob). Diference mezi způsobilostí úředníků obou ředitelství byly značné. Některé testy inteligence použité ve Varšavě byly nepotřebny v Poznani. K. Kuchyňka (Praha) ukázal, že přijímání úředníků do státního ústavu statistického pomocí psychotechnické zkoušky se velmi dobře osvědčilo (v 97·8%). R. Winifred (Londýn) doporučuje pro výběr osob pro nejvyšší administrativní povolání zjistiti znalosti školské a zkušenosti praktické, osobní rozhovor a 3 testy.

Také otázkám analýsy svobodných akademických povolání bylo věnováno několik referátů. H. Kraus (Vídeň) narýsoval psychologickou analýsi základních právních povolání (soudce, právníka ve správních oborech a advokáta) a vytkl vlastnosti všem společné, jako je zjišťování fakt a subsumpce pod normy. F. Kalz a G. Mayerhofer (Praha) zjistili pomocí dotazníků 15 potřebných vlastností pro lékaře a vypracovali testové metody k diagnose těchto vlastností. H. Neweklufová (Praha) žádá provedení výběru lékařů na základě psychotechnické zkoušky abiturientů, týkající se intelektu, osobnosti, sociality a odstranění defektních typů pomocí psychiatrické zkoušky. Psychotechnikou dermatologa, po němž žádá přírodovědecké nadání a visuelní typ zabýval se J. Samek (Praha). Podrobněji o vlastnostech zubního lékaře pojednal O. Hlaváč (Praha). Zubní lékař má prodělati psychotechnickou zkoušku po absolvování střední školy a pak na fakultě. Charakterologii odborných lékařů snažil se grafo-

vzdělání. Vlček požaduje, aby učivo pro praktický život tvořilo v každé třídě didaktický střed, kolem něhož by se kupilo ostatní učivo, odstupňované rozsahem dle své praktické důležitosti: O výsledcích počtářské zdatnosti dítěte vstupujícího do školy obecné podal zprávu za početní sekci Tvrdek se 7 hledisek.

Na výkonech 10.134 žáků v pravopise ukázal B. Machač (Praha), že z žáků, rozdělených do tří skupin, vykazovali nejnepatrnější počáteční přírůstek, největší pokles přes prázdniny a největší variaci výkonnosti žáci nejvíce opoždění.

O nové orientaci v kreslení referoval V. Konvička (Zlín).

Ideou nového kreslení je výchova vkusu, spočívající na moderní praktické estetice, psychologický konstruktivismus a diferenciace mezi materiálem a vyučovacími prostředky.

Otázku, kterým knihám dává mládež v pubertě přednost a které knihy reprezentují ideál dnešní mládeže, řešila R. Brožková - Rónová (Praha) u 1500 dětí v Praze. Hoši dávají přednost četbě dobrodružné a detektivní, dívky románům dívčím. Rozdíly mezi žáky škol měšťanských a středních jsou podmíněny nejen prostředím sociálním a rodinným, nýbrž i diferenciací psychologickou.

Sjezdové jednání bylo zakončeno zprávami předsedů různých komisí. Komise pro psychotechnickou terminologii zpracovala přes 40 pojmů asi v 7 jazycích. Zvláště podnětné jsou resoluce komise pro experimentální vyšetřování osobnosti, pro psychotechniku dopravy a české sekce pro organizaci práce.

K sjezdu byly připojeny tři výstavy. Výstava psychotechnická — kromě české a cizí slovanské a jinojazyčné literatury — v diagramech a fotografiích znázorňovala výsledky psychotechnických zkoušek řidičů motorových vozů v Praze, testy a diagramy z vyšetřování kvartánů a abiturientů, které provedl Ústřední psychotechnický ústav, ukázky testů a pracovních metod Ústředí poraden pro volbu povolání, psychotechnické

laboratoře elektrických podniků města Prahy, německých poraden v ČSR., studentské poradny v Praze, maďarské poradny v Budapešti. Zvláštní oddíl tvořila expozice Českého národního komitétu pro vědeckou organizaci a výsledky experimentálních pokusů prof. Ruppá z Berlína, týkající se kreseb pohybů, nalepování a vystřihování u duševně úchylných a normálních a ukázky komposice nalepování z barevných papírů u abiturientek berlínských.

Zvláštní ucelený celek tvořila výstava kreslířské sekce zlínské pokusné diferencované školy měšťanské za vedení Vlad. Konvičky. Na výstavě byly ukázky technických cvičení, písma lineárního, nalepování, členění plochy, tvarová a barevná komposice, prostorové kreslení, založené na hranolu, válci, jehlanu, kouli, montážní komposice, obrazová statistika, kultura bytu, moderní tvary nábytku a grafy odevzdaných prací žáků.

Na pedagogické výstavě byl jednak autodidaktický materiál, pak ukázky pracovních archů, diagramy z psychologického výzkumu počtů na českých národních školách (Disman), ukázky ilustrací knih pro mládež 21 národů a práce dětské tiskárny.

Z referátů sjezdových je patrné, že dnešní badání v oboru psychotechnickém usiluje:

1. o zjištění vyšších stupňů inteligence,
2. o analýsi povolání akademických,
3. o zjištění charakterových vlastností osobnosti,
4. o přechod od metod po výtce intuitivních a subjektivních k metodám objektivním, vědeckým.

Ustupuje se od přeceňování testových metod a výsledky jejich zhodnocují se kriticky. Proniklo přesvědčení, že psychotechnika v první řadě musí se opírat o vědeckou psychologii.